

รายงานสถานการณ์การค้าและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

๑) นโยบายการส่งเสริมและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรอินทรีย์

นโยบายส่งเสริม

สำนักงานควบคุมและจัดการอาหารฉลากสีเขียวภายใต้กระทรวงเกษตรและกิจการชนบทจีนได้มีนโยบายการส่งเสริมให้จัดตั้งโครงการแปลงต้นแบบเกษตรอินทรีย์ ภายใต้ระเบียบ “วิธีการจัดการ ควบคุมและสร้างแปลงต้นแบบเกษตรอินทรีย์ (ฉบับทดลองใช้ ปี ๒๕๕๓)” และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ปี ๒๕๕๘ ซึ่งข้อมูล ณ ปี ๒๕๖๐ ได้มีแปลงต้นแบบแล้ว ๒๔ แห่ง

สำนักงานการขึ้นทะเบียนรับรองและหน่วยรับรองระบบงานแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (Certification and Accreditation Administration of the People's Republic of China: CNCA) มีหน้าที่ในการให้การรับรองและอนุมัติให้มีหน่วยงานที่มีอำนาจในการออกหนังสือรับรองเกษตรอินทรีย์ (CB) ในปี ๒๕๖๐ รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการค้าสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตรของจีน สร้างภาพลักษณ์ที่ดีในตลาดต่างประเทศ เปิดให้มีการลงทุนและร่วมมือด้านการเกษตรข้ามชาติ และปฏิบัติตามระเบียบสากลในด้านการค้าและคุณภาพของสินค้าเกษตร และมีความประสงค์ในการผลักดันให้เกิดการรับรองระบบการตรวจสอบและรับรองคุณภาพสินค้าเกษตรของประเทศที่มีการค้าร่วมกัน ทั้งนี้มีแผนให้หน่วยงานที่มีอำนาจรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ทำผลการวิจัยและวิเคราะห์ความแตกต่างหรือความคล้ายกันในด้านระเบียบอาหารเกษตรอินทรีย์ของประเทศคู่ค้า เพื่อพัฒนาความร่วมมือทางด้านอาหารและมีข้อมูลเพื่อศึกษาด้านมาตรการสินค้าเกษตร

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑. Administrative Measures on Organic Product Certification (AQSIQ Decree ๑๖๖)
(เอกสารแนบ ๑)

๒. มาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ (GB/T 19630-2019) โดยครอบคลุมข้อกำหนดด้านการผลิต การแปรรูป การใช้ฉลาก และระบบการจัดการสินค้า โดยยกเลิกมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ฉบับเดิมที่ประกาศใช้ในปี ๒๕๕๔ และมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓ มีการปรับเปลี่ยนด้านการผลิตและแปรรูปวัตถุดิบ เช่น เพิ่มเติมในส่วนของการใช้เชื้อจุลินทรีย์สำหรับควบคุมและป้องกันโรคจากสัตว์ การใช้สารชะล้างและสารฆ่าเชื้อในการปลูก ข้อกำหนดสำหรับวัสดุบรรจุภัณฑ์อาหารสัตว์ รายการวัตถุเจือปนอาหาร สารช่วยในการผลิต และสารที่เติมในอาหารสัตว์เพื่อการผลิตหรือแปรรูปเกษตรอินทรีย์ และการปรับเปลี่ยนข้อกำหนดการติดฉลากสำหรับสินค้าที่อยู่ในระยะปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์

๓. ประกาศหลักเกณฑ์การตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ (Organic Products Certification Implementation Rules) (CNCA-N-009 : 2019) (เอกสารแนบ ๒) มีการปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติ เช่น การนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์จากต่างประเทศ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ต่างประเทศไม่น้อยกว่า ๔ ปีขึ้นไป หากหน่วยงานที่ได้รับการรับรองของจีนไปตรวจที่แหล่งผลิตแล้วสอดคล้องกับ GB/T19630 สามารถใช้การประเมินความเสี่ยงลดระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่านได้

๔. บัญชีสินค้าที่สามารถรับการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ฉบับใหม่ปี ๒๕๖๒ (Organic Product Certification Catalogue) มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓ เป็นการรวบรวมรายชื่อสินค้าที่สามารถขอรับการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ระหว่างปี ๒๕๕๕ ถึง ๒๕๖๑ และมีการเพิ่มเติมรายการสินค้าใหม่บางรายการ รวมทั้งสิ้น ๑๑๓๖ รายการ หากสินค้าที่ได้รับการรับรองเกษตรอินทรีย์ในปัจจุบันไม่อยู่ในรายการบัญชีสินค้าฉบับใหม่ ก็ยังสามารถใช้การรับรองเกษตรอินทรีย์นั้นๆต่อไปจนกว่าใบอนุญาตเดิมจะหมดอายุ

๒) ทิศทางการตลาด สถานการณ์ปัจจุบัน และปัญหาตลาดสินค้าอินทรีย์ของจีน

➤ ทิศทางการตลาด

เกษตรกรรมอินทรีย์ของจีนเริ่มต้นจากการผลักดันของตลาดสินค้าอินทรีย์ทั่วโลกที่มีความต้องการสูง อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วเกษตรกรรมอินทรีย์ของจีนถือว่าเริ่มต้นค่อนข้างช้า แรกเริ่มเกิดจากอุปสงค์การส่งออกสินค้าอินทรีย์เป็นตัวกระตุ้นและพัฒนาการผลิตสินค้าอินทรีย์ให้เติบโตขึ้นมา หลังปี ๒๕๔๓ ตลาดสินค้าอินทรีย์ภายในประเทศได้เริ่มก่อตัวขึ้น และปีถัดมาปริมาณสัดส่วนตลาดสินค้าอินทรีย์มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จากตัวเลขการสำรวจของ Organic Monitor พบว่า ในปี ๒๕๕๘ สัดส่วนตลาดสินค้าอินทรีย์ภายในประเทศของจีนมีเพียงร้อยละ ๐.๐๒ เมื่อเทียบกับมูลค่ารวมสินค้าเพื่อการบริโภค และต่างจากประเทศพัฒนาแล้วถึง ๑๐๐ เท่า ในปี ๒๕๕๙ สัดส่วนตลาดสินค้าอินทรีย์ภายในประเทศเติบโตด้วยอัตราร้อยละ ๓๐ มีมูลค่า ๒.๔๘ - ๕.๙๔ หมื่นล้านหยวน จะเห็นได้ว่า ถึงแม้การเกษตรกรรมอินทรีย์ของจีนเติบโตอย่างรวดเร็วแต่การพัฒนาตลาดสินค้าอินทรีย์ภายในประเทศของจีนยังไม่สมบูรณ์เพียงพอและค่อนข้างจะล่าช้า

➤ สถานการณ์ตลาดในปัจจุบัน

๑. ตลาดเพื่อการส่งออก เนื่องจากถูกจำกัดด้วยประสิทธิภาพการผลิตที่ต่ำ มิได้มีการแปร

รูปชั้นสูงและผลกำไรที่ค่อนข้างต่ำ ทำให้กลุ่มสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ส่งออกไปยังต่างประเทศกระจุกตัวอยู่ที่สินค้าประเภทถั่ว ข้าว ใบชา เห็ด น้ำมันเพื่อการบริโภคและสมุนไพร เป็นต้น ประเทศส่งออกปลายทางที่สำคัญได้แก่อเมริกา ญี่ปุ่นและประเทศพัฒนาแล้วอื่นๆ

๒. ตลาดเพื่อการบริโภคภายในประเทศ ถึงแม้ความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ของตลาดภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน แต่กลับเพิ่มขึ้นด้วยอัตราการเติบโตที่ช้ามาก ตลาดบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญจะกระจุกตัวเพียงในเมืองหลักอย่างเมืองปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ เป็นต้น ซึ่งเป็นกลุ่มคนในเมืองที่มีรายได้สูง

๓. สินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดจีน ปัจจุบัน ได้แก่ อาหารสำหรับเด็ก เครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์นม ไข่ น้ำมันพืช ผัก ผลไม้ ชา โดยช่องทางในการจำหน่ายส่วนใหญ่ในห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านจำหน่ายเฉพาะผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ การขายผ่านอินเทอร์เน็ต

➤ ปัญหาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในปัจจุบันของจีน

๑. สินค้าเกษตรอินทรีย์ยังไม่ใช่ที่รู้จักอย่างทั่วถึงในกลุ่มคนส่วนใหญ่ของจีน การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังมีไม่มาก ทำให้สินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นที่ได้รับความนิยมเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้มีรายได้สูง ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในจีน คนรักสุขภาพ คนรุ่นใหม่ ครอบครัวที่มีเด็กเล็ก กลุ่มชนชั้นกลาง

๒. ผู้บริโภคไม่เชื่อถือแหล่งที่มาของสินค้าเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากซัพพลายเชนของสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังไม่สมบูรณ์ ผู้ผลิตและผู้ค้าขายสินค้าเกษตรอินทรีย์มีจำนวนมาก แต่ด้านการขนส่งมีการขนส่งหลายช่วงหลายตอน ยอดการซื้อไม่สูงมากนัก การซื้อขายค่อนข้างกระจัดกระจาย ขาดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน การผลิตแปรรูปและการเก็บรักษาสินค้าเกษตรอินทรีย์ต่างมีจุดด้อยที่ยังต้องพัฒนาปรับปรุงต่อไป โดยเฉพาะคุณภาพด้านความสดใหม่ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ยากต่อการรับประกัน และนำมาวางขายได้ช่วงระยะเวลาสั้นๆ ทำให้ยากต่อการจำหน่ายในระยะไกล จนส่งผลต่อความเสียหายที่ค่อนข้างสูง จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการล้าเลียงขนส่ง พื้นที่เพาะปลูกสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่กว้างใหญ่และกระจัดกระจายตัวกัน ทำให้ต้นทุนด้านการขนส่งสูงขึ้น ความเสี่ยงของเกษตรกรในการนำสินค้าเข้าสู่ตลาดสูงและการจัดการซัพพลายเชนมีความยากเพิ่มมากขึ้น ความปลอดภัยลดลง ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของวงการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์

๓. การรับรองและระบบการบริหารจัดการเกษตรกรรมเกษตรอินทรีย์ยังไม่สมบูรณ์ ในปัจจุบันปริมาณความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศของจีนเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐-๓๐ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ระบบการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์มีข้อกำหนดข้อบังคับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ผลกระทบจากการบริหารจัดการการค้าแบบดั้งเดิม ยังส่งผลให้มีสินค้าปลอมเกิดขึ้นในตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์อีกด้วย โดยใช้

ช่องว่างจากการบริหารจัดการการตลาด การจำแนกแยกแยะสินค้าเกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภคเป็นต้น และต้นทุนการปลอมสินค้าที่ค่อนข้างต่ำยังเป็นตัวกระตุ้นให้ปัญหาดังกล่าวยังคงคุกคามตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ต่อไป

๔. การสร้างแบรนด์ของสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังไม่เป็นรูปเป็นร่าง เนื่องจากข้อจำกัดการพัฒนาการเกษตรกรรมและระดับเทคโนโลยีเกษตรกรรมเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้ไม่สามารถกระจายเทคโนโลยีออกไปได้ และในระบบผลิตของเกษตรกรรมมิได้ตระหนักถึงตลาดสินค้าเกษตรเกษตรอินทรีย์ในอนาคต เพียงแต่ตอบสนองความต้องการตลาดภายในประเทศเท่านั้น จึงส่งผลให้การสร้างแบรนด์ล่าช้าออกไป

➤ ความท้าทายของตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจีน

ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในจีนถึงแม้ปัจจุบันถือว่ายังอยู่ในช่วงเป็นสินค้าแนะนำ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ายังคงมีช่องว่างทางการตลาดที่ยังสูงมาก โดยมีแนวโน้มการพัฒนาพอสรุปได้ ๒ ประการ ดังนี้

๑. กลุ่มผู้บริโภคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เศรษฐกิจของจีนที่เติบโตอย่างสมบูรณ์ ทำให้ผู้บริโภคมีชีวิตความเป็นอยู่และกำลังซื้อที่สูงขึ้น ในอนาคตคาดว่าจะมีผู้บริโภคที่รู้จักและยอมรับในสินค้าเกษตรอินทรีย์มากขึ้น เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยอาหารในช่วงปีที่ผ่านมาจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้บริโภคเริ่มขาดความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสินค้าเกษตรแบบดั้งเดิม และเริ่มหันมามองหาพึ่งพาสินค้าเกษตรอินทรีย์แทน คาดว่าในอีก ๑๐ ปีหน้า ปริมาณการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศของจีน อาจครองส่วนแบ่งการบริโภคสินค้าเกษตรทั้งประเทศถึงร้อยละ ๑-๓ และอาจกลายเป็นตลาดที่บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ใหญ่เป็นอันดับ ๔ ของโลกต่อจากอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น

๒. ประเภทสินค้าเกษตรอินทรีย์มีแนวโน้มหลากหลายมากขึ้น

ตลาดบริโภคสินค้าอินทรีย์ของจีนยังพยายามแก้ไขสถานการณ์สินค้าเกษตรรายใหญ่ที่สามารถผูกขาดตลาดสินค้าอินทรีย์แต่เพียงผู้เดียว โดยสินค้าปศุสัตว์อินทรีย์และสินค้าประมงอินทรีย์มีแนวโน้มการพัฒนาเติบโตอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันสินค้าปศุสัตว์ที่ได้รับการรับรองแล้วได้แก่ ไก่ ลา เป็ด พะ พู ม้า อูฐ และกระต่าย เป็นต้น ในอนาคต ๑๐ ปีข้างหน้า สินค้าปศุสัตว์อินทรีย์ของจีนจะเข้าสู่ช่วงการเติบโตอย่างรวดเร็วด้วยการผลักดันจากความต้องการของตลาด

๓. ขั้นตอนการส่งสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยมายังจีน

ตามมาตรการ Administrative Measures on Organic Product Certification (AQSIQ Decree No.166) ได้กำหนดว่า ประเทศผู้ส่งออกที่มีระบบการรับรองผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของประเทศที่มีความเท่าเทียมกันกับระบบรับรองผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของจีน CNCA สามารถลงนามในบันทึกความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่มีอำนาจรับผิดชอบของประเทศนั้นได้ และที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการเจรจาหารือ

กับ CNCA เพื่อทำความร่วมมือในการเทียบเคียงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง แต่จีนยังไม่มีให้การยอมรับระบบรับรองมาตรฐานประเทศอื่น ดังนั้น การตรวจสอบ รับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์จะต้องดำเนินการโดยหน่วยงานตรวจสอบรับรองที่ได้รับการรับรองจากจีนเท่านั้น และการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ในปัจจุบันต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. เป็นสินค้าที่ได้รับอนุญาตให้ส่งออกไปจีนได้แล้วปัจจุบัน (เช่น ผลไม้ ๒๒ ชนิด ซึ่งเปิดตลาดส่งออกไปจีนได้ตามปกติอยู่แล้ว ทั้งนี้ กรณีที่เป็นสินค้าที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ส่งไปจีนได้ต้องทำการเจรจาขอเปิดตลาดใหม่ก่อน)

๒. การยื่นขอรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์

a. สินค้าที่ขอการรับรองจะต้องอยู่ในบัญชีสินค้าที่สามารถรับการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ฉบับใหม่ (Organic Product Certification Catalogue)

b. ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้าหรือตัวแทนจำหน่าย ยื่นขอการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์จากหน่วยรับรอง (CB) ของจีนซึ่งได้รับการรับรองจาก CNCA ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยงานที่ได้รับการรับรองทั้งสิ้น ๘๓ บริษัท (<http://cx.cnca.cn/CertECloud/institutionBody/authenticetionList>)

c. หน่วยรับรองตรวจสอบเอกสารพิจารณาว่าจะรับพิจารณาหรือไม่ หากรับพิจารณา จากนั้นหน่วยรับรองจะมอบหมายผู้ตรวจรับรองดำเนินการตรวจประเมินในพื้นที่ผลิตและแปรรูปสินค้า หากเป็นไปตามมาตรฐาน หน่วยรับรองจะออกใบรับรอง (Organic Certificate) และอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์อินทรีย์ของจีน

d. ใบรับรองมีอายุ ๑ ปี

๓. การยื่นขอส่งออก

เมื่อสินค้าได้รับการรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แล้ว จะต้องขึ้นทะเบียนส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์กับ CNCA ผ่าน CB โดยยื่นเอกสารการขอรับรองตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์การตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์ฉบับใหม่ ได้แก่ ใบสมัคร Questionnaire กระบวนการทำงาน กระบวนการผลิตและแปรรูป เป็นต้น

C:100 M:0 Y:100 K:0
C:0 M:80 Y:100 K:0

โลโก้สินค้าอินทรีย์ที่ได้รับรองจากหน่วยงานจีน

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงปักกิ่ง
ฝ่ายเกษตรประจำสถานกงสุลใหญ่ ประจำนครเซี่ยงไฮ้
ฝ่ายเกษตรประจำสถานกงสุลใหญ่ ประจำนครกว่างโจว
ข้อมูล ณ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓